

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Servitutibus Prædialibus, Usufructu, & utroque Retractu, Pars II. de Emphyteusi, Pars III. de Locatione & Conductione

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. LX. Romana Usufructus. De usufructu legali debito patri in bonis adventitiis filii quandò cesset, præsertim ex tacito & conjecturato iudicio illius, à quo bona obveniunt. Et incidenter quid ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74102)

cessionarii, itaut per istius non autem per cedentis mortem cessare dicatur juxta textus claros in l. si usufructus 4. ff. de novationibus l. si legatum ff. quib. modis usufructus amittatur, & l. usufructu ff. solut. matrim. cum concordan. ex quibus post antiquiores ab eis allegatos ita firmant Barbof. in dicta l. usufructu ff. solut. matrim. num. 3. Sanchez ad praescripta Decalogi lib. 7. tit. 13. num. 19. Castill. de usufructu cap. 62. n. 4. cum seqq. alias de mesa lib. 3. var. c. 48. n. 18. & per tot. Olea de cessione tit. 3. q. 5. num. 25. & 27.

Quod etiam habemus in materia emphyteutica, quia si unus emphyteuta de consensu domini emphyteusum cedat alteri, tunc non linea seu generatio cedentis, sed illa cessionarij ad effectum devolutionis attenditur, cum per dictum consensum censatur per actum occultum refutationis extincta prima concessio, & per alium actum novae investiturae efformata nova directe & immediate in persona cessionarij, ut ex cons. 63. Ancharani, & alijs firmatur dec. 182. par. 6. recen. ac non semel in terminis alienationis feudorum, & officiorum ac locorum montium habetur deductum sub tit. de Feudis, & sub altero de Regalibus.

Igitur cum totum jus dictae annuae praestationis resideret in persona Buzzaccarini, atque substantia contractus penderet à voluntate ipsius & Cardinalis, qui poterant à dicto contractu liberè recedere, Multò magis ita potuerunt innovare absque eo quod nullatenus requisitus esset consensus Roncalli cessionarij, qui sine consensu Cardinalis nullum jus formale habebat. Et clarius dum certus videbatur ejusdem Roncalli consensus, Tum ex eo quod sciens per mercatorem solum esse pretium ob exhibitionem dicti consensus in conditionem deducti nunquam reclamavit. Tum ex actu positivo exactionis per plures annos continuata, & haec videbatur veritas, itaut si e conversò supervivente Buzzaccarino casus mortis Cardinalis accidisset, absque dubio pro meo judicio cessionarij praedicti periculum fuisset.

ROMANA
VSVSFRVCTVS
INTER
PRINCIPEM CARBOGNANI
ET
DUCEM BASSANELLE
PATREM ET FILIUM
DE COLYMNA.

Responsum pro veritate.

De usufructu legali debito patri in bonis adventitij filij quando cesset, praesertim ex tacito & conjecturato judicio illius, à quo bona obveniunt. Et incidenter quid sit in feudis & bonis jurisdictionalibus.

S V M M A R I V M

- 1 **F**ili series.
- 2 **P**atri in bonis filio obventis debetur usufructus
- 3 **F**allit ex contrario judicio expresso, vel tacito testatoris.
- 4 **Q**uales debeant esse conjecturae, & quomodo in earum pondere procedendum sit.
- 5 **D**e operatione verbi liberè.
- 6 **T**estatoris qualitati deferendum est super interpretatione ejus verborum.
- 7 **V**bi diriguntur verba administrationis ad ipsam filium censetur prohibitus usufructus.
- 8 **D**e alia conjectura ex qua refultet dicta prohibitio.
- 9 **I**n feudis per filium acquisitis non acquiritur patri usufructus, & de rationibus.
- 10 **I**n bonis donatis à Principe non acquiritur patri usufructus.
- 11 **F**eudatarius est miles, & habet duplex patrimonium.
- 12 **Q**uod dicitur num. 9. de feudis, an procedas in bonis jurisdictionalibus.
- 13 **P**retium feudi non est feudale.

DISC. LX

POMPEVS Columna, Gallicani Princeps nuncupatus, prole alijsque legitimis feudi successoribus destitutus, & consequenter nullam habens facultatem disponendi de multis feudis à se possessis in Provincia Aprutij Regni Neapolitani ad Regem per ejus obitum devolvendis, antiquis scilicet Status seu Comitatus Nicosi, quem usque ab anno circiter 1530. acquisivit Cardinalis Pompeus Columna, dum esset praefati Regni Princeps, & modernis Status seu Comitatus Pacentri per Petrum Franciscum dicti Pompei patrem acquisitis ex parte pretij Status seu Ducatus Zagerolae per ipsum venditi Cardinali Ludovisio; Adhuc tamen notabilem possidens assem scut. circiter 700. m. pro majori parte obvenerentem ex multiplicis partis pretij dicti Status Zagerolae, ac Oppidorum Montisfortini & Olevani, ab eodem Petro Francisco venditorum Principi Burghesio, Vt saltem haec bona remaneret in familia, haeredem libere instituit Stephanum Columnam Ducem Bassanellae de linea, seu colonello ut dicitur Sarravi celeberrimi in vita Bonifacii Octavi & Dominorum Civitatis Praenestinae per ejusdem Stephani avum venditae Principi Barberino. Hinc proinde sequuta morte dicti testatoris, exorta est extrajudicialis dubitatio: An hujusmodi hereditatis & bonorum usufructus deberentur Iulio Caesari Principi Carboognani praefati Stephani patri, atque desuper ab utroque concorditer, magisque ad curiositatem, quam quod inter eos aliqua controversia exitura esset, pro veritate requisitus de mea sententia, cui acquieverunt.

Respondi probabiliorem videri negativam pro filio. Licet enim pater habeat pro se regulam, ut sibi in quibuscumque bonis in filium obventis, sub castrensi vel quasi castrensi peculio non venientibus, sed sub adventitio, usufructus debeatur juxta textum clarum in l. cum oportet Cod. de bonis, qua liberis. Nihilominus ista regula plures patitur limitationes, ex quibus ad rem faciebat illa, ex contraria, nedum expressa, sed etiam praesumpta & conjecturata voluntate ejus à quo bona in filium obveniunt ad text. in auth. excipiunt, Cod. de

de bonis, qua liberis, ubi DD. & in l. cum filio sum. ff. de legatis primò, de quibus Paschal. de patr. potest. par. prima cap. 3. num. 38. Molina de primogen. lib. 1. cap. 19. n. 31. Surd. cons. 116. num. 54. & sequen. & cons. 143. num. 21. Castill. de usufructu cap. 3. numer. 55. & sequen. Andreal. controu. 224. num. 1. & ceteri communiter, cum sit certum ac receptum principium.

Undè propterea nulla desuper cadere videtur quæstio juris, sed cessante prohibitione expressa, quoties agatur de tacita & conjecturali, sola quæstio videtur facti & applicationis, super pondere scilicet & efficacia conjecturarum, quas DD. volunt esse debere efficaces, univocas, & perneccessè concludentes, ut patet ex Molina, Paschal. & Castill. locis citatis; Et consequenter juxta consuetam & generalem naturam omnium cojecturalium, certa & determinata regula, seu generalis decisio desuper tradi non potest, sed illa in singulis casibus pro judicis prudenti arbitrio pro illius individui facti qualitate, ejusque particularibus circumstantiis oriri debet, modò affirmativè, & modò negativè, ponderando conjecturas, non singulariter, sed unitim, ac etiam non cum regula uniformi, sed prout singulorum casuum qualitas exigit, quoniam ut frequenter præsertim habetur sub tit. de fideicommissis, sæpè contingit, quod eadem conjecturæ in uno casu sufficiunt & canonizantur, altero verò reprobantur ac insufficientes reputantur.

In hac autem facti specie, mihi videbatur adesse conjecturas sufficientes pro hujusmodi limitatione inducenda, & ex pluribus in simul & unitim ponderandis cum consueta regula, ut singula, qua non profunt &c. Primò scilicet & ex verbo liberè adjectum in institutione, hoc enim verbum est exclusivum eujuscumque oneris, & servitutis, ut pluries deductum habetur sub tit. de fideicommissis, præsertim in Romana restitutionis dotis & in decisione in ea causa edita 14. Decembris 1657. Priolo, undè cum usufructus, vel ex legis, vel hominis dispositione alteri debitus importet absque dubio servitutem ut infra, neque dictum verbum liberè, attentò testamenti tenore ad aliud referri possit, aliamque operationem habere; Hinc proindè ad istam referendum videbatur ut de efficacia hujus verbi latè agit Surd. cons. 143. num. 23. Potissimè verò attentà qualitate testatoris nimium docti & eruditi viri, profitentis ejus verba Laconico stylo mysteriosè proferre; Receptum enim est, ut pluries in dicta materia fideicommissaria habetur, testatoris qualitati super interpretandis verbis ab eo prolatis nimium deferendum esse, an sit doctus & litteratus, vel e conversò, idiota, & litterarum ignarus.

Secundò fortiter, quia testator rectè sciebat adesse dictum Principem patrem, cum quo magis frequenter conversabatur; Et nihilominus tam verbis quàm factis omnia direxit in ipsum filium etiam circa ea, quæ immediatam præsentaneam administrationem requirebant; Committendo scilicet ipsius hæredis arbitrio, modum exequiarum seu funerarum ipsius testatoris, ac modum præstandi alimenter & subventiones aliquibus familiaribus & benevolis; Et quod magis, cum esset morri proximus, ibique assisterent pater & filius prædicti, testator manu sua tradidit filio hæredi instituto claves scriniorum, & mansionum, in quibus res pretiosiores conservabantur. Cum enim iste usufructus legalis sit connexus cum administratione, eo ipso, quod testator immediatam administrationem præsupponit in filio, in quem verba dirigit, ubi aliquid dari

vel fieri mandat, ità resultare videtur sufficiens conjectura prohibitionis usufructus ad text. in l. usufructus Ssi quis ità ff. quando dies legati cedat, ubi glos. & Barr. ac ceteri, de quibus Gabr. cons. 118. num. 12. lib. 1. Boër. dec. 193. num. 2. Menoch. cons. 102. num. 1. Surd. dict. cons. 116. n. 55.

Tertiò fortissimè, ac nimium me movebant facti circumstantiæ mihi cognitæ tanquam ejusdem testatoris Advocato; Cum enim ipse esset de lineâ, seu colonello, ut dicitur, Martini, cujus est caput Comestabilis Columna, & erga quam domum aliquam majorem propensionem habebat; E conversò autem bona prædicta ratione feminarum cum ejus majoribus conjunctarum de dicta lineâ, seu colonello Sciaræ ab ista provenirent, ut erat præsertim status Zagarolæ, cujus est caput dictus Princeps & aliàs Prænestin. nunc Carbognani, rectèque idem testator sciret præfatum Comestabilem aliquas habere sorores nobiles; Idcirco, ut utrumque colonellum pariformiter diligeret, eosque novæ conjunctionis attinentia unire curaret, ita studiosè præfatum Stephanum jam in ætate & statu nobile constitutum providere curavit ad facilitandum ejus matrimonium cum una ex præfati Comestabilis sororibus, prout eventus ad breve tempus docuit; Et sic in animo habuit, quod Dux prædictus tanquam ejus hæres ac uxorem ut supra ducturus, figuram distincta & de per se faceret, diversam ab illa patris, cum honorifico tractatu, quæ omnia sequi non potuissent, si usufructus juxta regulam juris patri acquiri debuisset, cum aliàs ità in statu filii familias adhuc continuaturus esset.

Atque ad hujus conjecturæ comprobationem, ut præsertim satisfacere ingeniosissimo Cardinali Pallavicino Prædictorum partium conjuncto, ad cujus magis, quàm prædictorum patris & filii requisitionem hoc responsum dedi, & qui nedum insignis Theologus, sed magnus eruditionis ac politioris litteraturæ professor, nimis gustabat materias legales in stylo neoterico & ratiocinativo tractatas, sicuti e conversò eas nimium nauseabat deductas in simplici stylo pragmatico seu doctrinali; Cum aliqua digressione, non tamen omninò extranea, deducebam alteram dictæ regulæ limitationem, quam habemus in feudis, in quibus per filium familias acquisitis receptum est, patri usufructum non acquiri ex deductis per Gabr. cons. 162. numer. 1. lib. 2. Paschal. dicta par. 1. cap. 3. num. 102. Costant. in l. 2. Cod. de filijs officialium lib. 12. Franch. dec. 10. num. 7. ubi quod id est sine dubio.

Indagando autem hujus conclusionis rationes, observabam plures applicari posse, quarum una tradi solet, ubi feudum à Principe immediatè obtinetur, ex eo quod dicta regula locum non habeat in bonis, qua per Principem filio donantur, seu aliàs ab eo obveniunt ad text. in l. cum multa Cod. de bonis qua liberis. Paschal. dicto cap. 3. num. 47. Costant. id. d. 1. 2. de filijs officialium & ceteri; Altera est magis communis conveniens quibuscumque feudis etiam ab alio cum Domini assensu quaeritis, quod cum usufructus impo tet servitutem, ac speciem divisionis feudi, seu quamdam speciem alienationis, id sequi non potest; Vel quia nulla detur alienatio sine assensu, juxta ea quæ in proposito refutationis cum reservatione usufructus habentur deducta in Rom. pecuniaria de Pallavicinis sub tit. de feudis dis. 76. Vel, & verius, quod cum ipsum feudum dicatur servitus, dari non debet servitus servitutis, ut præsertim advertunt Franch. & Gabriel ubi supra.

Et tertia ratio est, quod feudum dicitur militia, & feudatarius est miles primi ordinis, habens proinde adinstar antiquorum militum duplex patrimonium, ac duplicem heredem militarem & paganicum, ut frequenter in sua materia *sub tit. de feudis*, præsertim in *Romana contributionis de Columnia*, & in *Romana seu Rossanen. disc. 21. & 22.* Et consequenter intrant termini peculii castrensis, in quo filius reputatur paterfamilias, & non habet locum regula prædicta textus in *l. cum oportet Cod. de bonis, quæ liberis.*

Ex qua ratione, quicquid circa hujusmodi limitationem distinguendo species seu qualitates feudorum motivet *Gabr. dicto cons. 162. numer. 46. & seqq.* Ego advertebam, eandem limitationem omnino cadere, ac recipiendam esse in Baronibus & Domicellis status Ecclesiastici pro majori parte possidentibus castra, oppida, & loca jurisdictionalia, magis in qualitate allodii quam veri feudi, excepta illa impropria & remota feudalitate, quæ latè & doctè deducitur *per Spadam cons. 2. lib. 1. pro superioritate Papæ*, ac ad excludendum purum & liberum allodium, ut frequenter in dicta sua materia *sub tit. de feudis*; Quoniam etiam in istis intrare videtur eadem ac major ratio prohibet alienationem vel divisionis ob Constitutiones Apostolicas, ut præsertim *eodem tit. de feudis in Camerinen. disc. 49.* Ac etiam, & verius, quod ita intrat eadem ratio peculii castrensis, dum isti Barones & Domicelli castra & bona jurisdictionalia possidentes, de facto dicuntur milites primi ordinis hujus Principatus, Magnatum ac Baronalem ordinem constituentes, ideoque hujusmodi species bonorum ita inter castrensia magis, quam paganica in proposito enumeranda videntur.

Quamvis autem in hac facti specie deficere videatur applicatio, cum in hac hæresitate obsequatam devolutionem dictorum feudorum Regni Neapolitani nulla superessent feuda vel castra & bona jurisdictionalia, sed totus assis penè consisteret in prædictorum castrorum & bonorum jurisdictionalium jam distractorum pretio, quod non dicitur feudale vel jurisdictionale, ut *apud Franch. decis. 64. Manent. decis. 57.* & frequenter in dicta sua materia *de feudis*; Nihilominus adhuc à simili, seu ex identitate rationis dicebam prædicta ad rem conferre ad magis comprobendam dicti testatoris voluntatem ex alijs quoque conjecturis & adminiculis ubi supra desumptam; Cum enim ipse habens solum titulum seu nuncupationem Principis loci *Gallicani* jam ab ejus patre ut supra cum reliquo statu *Zagarolæ* distractæ, quamvis nullum feudum vel locum jurisdictionale in hoc Principatu haberet, adhuc tamen hujus Principatus Baronis & Magnatis figuram facere profitebatur, & sic de ordine militum primi ordinis Papæ tanquam Principis temporalis; Ità consideravit ac verisimiliter voluit eandem figuram continuandam esse à præfato ejus hærede titulum Ducis jam habente, ut ita quodammodo faceret caput diversæ domus ab ea, quam eodem tempore faciebat dictus Princeps pater, quod utique sequi non potuisset, data dicti usufructus competentia, ponderando hæc omnia insimul & univiam ut supra.

MACERATEN.

USUSFRUCTUS

P R O

MARCO ANTONIO CONVENTATO

C V M

JULIO CÆSARE EJUS FILIO.

Causa disputata coram A. C. pendet in Roma, ut infra.

De eodem usufructu legali debito patri in bonis adventitijs filij, an & quando cesset, si filius est clericus, & qualis clericatus requiratur. Et an talis usufructus locum habeat in iis quæ obveniunt in filium ex eadem dispositione, ex qua etiam pater aliquid obtinet. Et quid de bonis obventis cum vinculo fideicommissi seu primogenituræ.

S V M M A R I V M.

- 1 Acti series.
- 2 Bona adventitia filij familiaris clerici reguntur jure castrensi tam ad effectum testandi quam ne acquiratur usufructus patri.
- 3 Non acquiratur patri usufructus in illis bonis, in quibus filius cum patre succedit.
- 4 Hæres gravatus dicitur verus Dominus.
- 5 Pater non habet usufructum in illis bonis, quæ filius acquirit cum vinculo fideicommissi.
- 6 Conclusio de qua num. 2. procedit in bonis quæ acquiruntur tempore clericatus non antea.
- 7 Mors filij non facit cessare usufructum patris.
- 8 Quid si filius ante clericatum acquirat solum proprietatem, & usufructus consolidetur post clericatum.
- 9 Quid in casu confiscationis bonorum filij an præjudicet patri in usufructu.
- 10 Distinguntur inspectiones super conclusione de qua num. 2.
- 11 Quod dicta conclusio procedat solum in clericis, qui in certis ordinibus constituti sunt, & de ratione.
- 12 Limitatio strictè intelligenda, & non extenditur de casu ad casum.
- 13 Idem de privilegijs.
- 14 An prima consuetudo sit ordo, & in quo differat ab alijs ordinibus.
- 15 De differentia in materia ordinum inter Ecclesiam Græcam & Latinam.
- 16 Impugnatur conclusio, de qua num. 2. ac firmatur non procedere in clericis in minoribus.
- 17 Expenduntur plures rationes hujus conclusionis seu privilegij.
- 18 Posito quod hoc privilegium conveniat etiam clericis in minoribus, an concurrere debeant requisita Concilii Tridentini.
- 19 De rationibus ob quas in clericis in minoribus non intrat auth. Presbyteros.